

Wat is het verband tussen beroepskracht-kindratio op de bso en de betrokkenheid van het kind (4-12 jaar) en wordt dit verband gemedieerd door de emotionele ondersteuning van de pedagogisch medewerker?

Final Thesis

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

M. de Lange (6880118)

UU-ser #23-2168

Dr. R. Francot

Second assessor: L. Stolte

May 30, 2024

Samenvatting

De kwaliteit van de buitenschoolse opvang (bso) kan een aanzienlijke invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen. Het is daarom belangrijk dat onderzoek wordt gedaan naar factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de bso, zodat beleid en de dagelijkse praktijk van de bso hierop aangepast kan worden. Deze studie onderzocht de relatie tussen de beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid van kinderen op de buitenschoolse opvang, en de mediërende rol van emotionele ondersteuning door pedagogisch medewerkers. De steekproef bestond uit 139 buitenschoolse opvang locaties in Nederland. Er werd verwacht dat er een kleine negatieve relatie zou bestaan tussen de beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid, en dat deze relatie gedeeltelijk zou worden gemedieerd door emotionele ondersteuning. De mediatie-analyse is uitgevoerd via PROCESS in SPSS. Uit de resultaten bleek dat er een kleine significante negatieve relatie is tussen de beroepskracht-kindratio en betrokkenheid. Er is geen relatie gevonden tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning. De relatie tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid wordt niet gemedieerd door emotionele ondersteuning. Dit onderzoek biedt nieuwe inzichten met betrekking tot de kwaliteit van de Nederlandse bso. Mogelijke implicaties voor beleid en praktijk worden besproken.

Sleutelwoorden: beroepskracht-kindratio, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, buitenschoolse opvang kwaliteit, mediatie

Abstract

The quality of after school care can have a significant influence on the development of children. It is therefore important that research is conducted into factors that can influence the quality of after school care, so that policy and daily practice of after school care can be adjusted accordingly. This study investigated the relationship between child-to-teacher ratio and child involvement in after school care, and the mediating role of emotional support of

teachers. The sample consisted of 139 after-school care locations in the Netherlands. It was hypothesized that there would be a small negative relationship between child-to-teacher ratio and child involvement, and that this relationship would be partially mediated by emotional support of teachers. The mediation analysis is conducted through PROCESS in SPSS. Results revealed that there was a significant small negative relationship between child-to-teacher ratio and child involvement. No relationship has been found between child-to-teacher ratio and emotional support, therefore, the relationship between child-to-teacher ratio and child involvement is not mediated by emotional support. This study adds new insights in the Dutch after-school care quality. Possible implications for policy and practice are discussed.

Keywords: child-to-teacher ratio, child involvement, emotional support, after-school care quality, mediation

Het verband tussen beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid van kinderen en de mediërende rol van emotionele ondersteuning

De kwaliteit van de kinderopvang, zoals een buitenschoolse opvang (bso), kan een aanzienlijke invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen. Kinderen die naar een hoge kwaliteit bso gaan, laten bijvoorbeeld meer pro sociaal gedrag zien en hebben daarnaast betere academische prestaties, sociale vaardigheden en taakpersistentie (Vandell et al., 2005). Het is belangrijk dat er onderzoek gedaan wordt naar factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de kinderopvang, zodat het beleid en de dagelijkse praktijk in de bso hierop aangepast kunnen worden. In dit onderzoek wordt gekeken naar de relatie tussen de beroepskracht-kindratio in de Nederlandse bso op de betrokkenheid van kinderen, en de rol van de emotionele ondersteuning die medewerkers bieden.

Er zijn verschillende soorten kinderopvang in Nederland, waaronder de bso. De laatste decennia is er meer toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang, onder andere door verhoogde wettelijke kwaliteitseisen. Zo is in 2005 de Wet kinderopvang (Wko) in werking getreden (Slot et al., 2019). Daarin zijn kwaliteitseisen gesteld over maximale groepsgrootte, kwaliteit van interacties en veiligheid. Verder is in 2019 de Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (IKK) in werking getreden (Slot et al., 2021). Hierin staat dat pedagogisch medewerkers (PM-ers) gecoacht moeten worden bij hun werkzaamheden door een pedagogisch beleidsmedewerker (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022). Naast de verhoogde toezicht op de kwaliteit, is het aantal kinderen op de bso, en het gemiddeld aantal opvanguren per kind de laatste jaren gestegen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Ook het maximaal aantal kinderen per PM-er in de bso is omhoog gegaan van tien naar twaalf.

De kwaliteit van een bso geeft weer in welke mate de omgeving en de ervaringen die het kind opdoet in de bso, de ontwikkeling van het kind bevorderen (Layzer & Goodson,

2006). Er wordt onderscheid gemaakt tussen structurele kwaliteit en proceskwaliteit (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-b). Structurele kwaliteitskenmerken vormen de randvoorwaarden van de bso, bijvoorbeeld groeps grootte, beroepskracht-kindratio en aanwezige materialen. Proceskwaliteit gaat over de leer- en ontwikkelmogelijkheden van het kind in de bso en over ervaringen van het kind in de groep. De kwaliteit van interacties tussen de PM-er en het kind is de belangrijkste factor in de proceskwaliteit. Proceskwaliteit kan verdeeld worden in emotionele ondersteuning en educatieve ondersteuning. Met emotionele proceskwaliteit worden de vaardigheden van de PM-er bedoeld in het ondersteunen van het sociaal en emotioneel functioneren van kinderen (Pianta et al., 2008). Dit houdt in dat PM-ers kindvolgend en responsief zijn in interacties, zorgen voor een positieve sfeer en duidelijk structuur en grenzen bieden zodat kinderen autonomie kunnen ontwikkelen (Romijn et al., 2023). Educatieve proceskwaliteit gaat over het ondersteunen van het cognitief en communicatief functioneren van kinderen (Pianta et al., 2008).

Betrokkenheid van kinderen is een belangrijke indicator van de kwaliteit van de bso. Wanneer kinderen betrokken zijn, laat dat zien dat de betreffende leeromgeving van het kind genoeg kwaliteit heeft om het kind geboeid aan de slag te laten zijn (Laevers et al., 2019). Betrokkenheid in de bso verwijst naar actieve deelname in de centrale activiteiten van de bso (Mahoney et al., 2007). Het wordt gekenmerkt door het hebben van relatief veel aandacht, interesse, inzet en plezier tijdens activiteiten of interacties. Uit onderzoek blijkt dat meer betrokkenheid van het kind geassocieerd is met positieve academische uitkomsten, waaronder prestatie en volharding op school (Fredricks et al., 2004).

De beroepskracht-kindratio (BKR) is een structurele kwaliteitsmaat van de bso. De BKR geeft aan over hoeveel kinderen een PM-er verantwoordelijkheid heeft. In de Nederlandse bso is de gemiddeld BKR op de drukste dagen ongeveer 1:9, wat betekent dat één PM-er verantwoordelijk is voor negen kinderen (Romijn et al., 2023). De BKR mag in de

bso maximaal 1:12 zijn (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2022). Lagere beroepskracht-kindratio's kunnen zorgen voor een hogere kwaliteit van de bso, wat zich bijvoorbeeld uit in interacties van hogere kwaliteit tussen PM-ers en kinderen (Bowne et al., 2017). Hogere interactiekwaliteit kan verschillende positieve ontwikkelingsuitkomsten voor kinderen teweegbrengen. Toch laat een reviewonderzoek van Perlman et al. (2017) zien dat andere onderzoeken aantonen dat de BKR geen of slechts een hele kleine invloed heeft op ontwikkelingsuitkomsten.

Mogelijk is er een relatie tussen de BKR en de betrokkenheid van het kind. Finn et al. (2003) hebben onderzoek gedaan naar de invloed van kleinere groepen op de betrokkenheid van kinderen in de basisschoolleeftijd. Uit hun onderzoek blijkt dat hoe kleiner de groep is, hoe meer elk individu zichtbaar is voor de leerkracht, en hoe groter daardoor de sociale en academische betrokkenheid. Ook is uit een onderzoek naar universitaire studenten gebleken dat studenten in kleinere groepen meer cognitief en gedragsmatig betrokken zijn (Laaziz et al., 2023). In deze onderzoeken gaat het echter over onderwijs en daarom is niet met zekerheid te zeggen of hetzelfde effect in de bso gevonden kan worden. Een kleinere groeps grootte is daarnaast niet altijd gelijk aan een lagere BKR, omdat er mogelijk meer leerkrachten zijn op een grotere groep. Toch is er zowel bij een lagere BKR als bij een kleinere groeps grootte waarschijnlijke sprake van meer zichtbaarheid van het individu, en dus meer sociale en academische betrokkenheid (Finn et al., 2003). Meer onderzoek naar specifiek de BKR in de bso context is nodig om hier met zekerheid conclusies over te kunnen trekken.

Mogelijk loopt de relatie tussen BKR en betrokkenheid van kinderen via de proceskwaliteit. Uit een literatuurreview van Huntsman (2008) bleek dat een lagere BKR kan zorgen voor hogere proceskwaliteit. Hogere BKR was juist geassocieerd met lagere proceskwaliteit. Een lagere BKR maakt het mogelijk gemakkelijker voor de PM-er om tijd

door te brengen met en emotionele ondersteuning te bieden aan elk individueel kind (Bowne et al., 2017). Deze interactiemogelijkheden kunnen de betrokkenheid van kinderen bevorderen. De betrokkenheid van kinderen lijkt inderdaad hoger te zijn naarmate de proceskwaliteit in de bso hoger is (Slot et al., 2021). Hierin zijn mogelijk zowel emotionele als educatieve ondersteuning van belang, maar emotionele ondersteuning lijkt een unieke rol te hebben in het bevorderen van de betrokkenheid. Kinderen hebben namelijk allereerst veiligheid nodig om zich prettig en op hun gemak te voelen, plezier te maken en tot ontwikkeling te komen (Slot et al., 2021). Verder blijkt uit onderzoek dat specifiek emotionele ondersteuning door leerkrachten zorgt voor meer taakgericht gedrag en betrokkenheid van kleuters (Pianta et al., 2002). Ook bij oudere kinderen lijkt meer emotionele ondersteuning van de leerkracht te zorgen voor meer betrokkenheid van leerlingen (Furrer & Skinner, 2003). Mogelijk is vooral emotionele ondersteuning van invloed op de betrokkenheid van kinderen. Daarom richt dit onderzoek zich op emotionele ondersteuning. Een lagere BKR zorgt mogelijk voor meer emotionele ondersteuning door de PM-er, wat de betrokkenheid van kinderen kan vergroten.

Huidig onderzoek

Hoewel er eerder onderzoek is gedaan naar de relaties tussen BKR, betrokkenheid en emotionele ondersteuning, is er geen specifiek onderzoek gedaan naar de mogelijk mediërende rol van emotionele ondersteuning op de relatie tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid. Ook is er weinig onderzoek gedaan in de Nederlandse bso naar deze factoren, terwijl de vraag naar bso groeit (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a). Verder zijn er, zoals hierboven genoemd, tegenstrijdige onderzoeksresultaten over de invloed van een lagere BKR op de ontwikkeling van kinderen. In huidig onderzoek wordt in Nederlands bso's onderzocht wat de relatie is tussen de beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid van de kinderen. Verder wordt onderzocht of emotionele ondersteuning door de PM-ers mogelijk een

mediërende rol op deze relatie heeft. De onderzoeksvraag die hieruit voortkomt, is: ‘Wat is het verband tussen beroepskracht-kindratio op de bso en de betrokkenheid van het kind (4-12 jaar), en wordt dit verband gemedieerd door de emotionele ondersteuning van de pedagogisch medewerker?’. De inzichten die uit dit onderzoek naar voren komen, kunnen van belang zijn voor beleidmakers voor de bso, voor onderwijsontwerpers die bezig zijn met het ontwikkelen van opleidingen en cursussen voor PM-ers, voor toekomstige PM-ers, en voor bso leidinggevend.

Eerder onderzoek liet zien dat er mogelijk een negatief verband bestaat tussen beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid van kinderen (Finn et al., 2003). De invloed van de BKR is mogelijk wel erg klein op ontwikkelingsuitkomsten van kinderen (Perlman et al., 2017). Ook lijkt er een negatief verband te zijn tussen beroepskracht-kindratio en de proceskwaliteit (Huntsman, 2008). Daarnaast lijkt er een positief verband te zijn tussen emotionele proceskwaliteit en de betrokkenheid van kinderen (Slot et al., 2021; Pianta et al., 2002). De verwachting is daarom dat er een negatief verband is tussen beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid. Verder wordt verwacht dat dit verband gedeeltelijk via emotionele ondersteuning van de PM-er loopt, waarbij er een negatief verband is tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning en een positief verband tussen emotionele ondersteuning en betrokkenheid van het kind.

Methode

Participanten

De data die gebruikt wordt in huidig onderzoek is onderdeel van de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK) (Romijn et al., 2023). Dit is een langlopend onderzoek dat sinds 2017 jaarlijks de kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang meet. De LKK wordt uitgevoerd door middel van een ‘rolling sampling’ methode, waarbij de jaarlijkse metingen in kleine, representatieve steekproeven worden uitgevoerd. Uiteindelijk worden de

gegevens van 2017-2025 gecombineerd. In het onderzoek zijn 155 bso's meegenomen in de periode 2017-2022 (Romijn et al., 2023). Er is gebruikgemaakt van een gestratificeerde steekproef, waarbij de Nederlandse populatie is verdeeld in subgroepen. Uit elke subgroep is een aselechte steekproef getrokken. Vervolgens is per email een uitnodigingsbrief en informatiebrief verstuurd. De respons rate voor de bso was in de periode 2017-2019 37% en in de periode 2020-2022 39%. Er is van 2017-2022 sprake geweest van 605 observaties, waarbij er meerdere observaties per bso zijn uitgevoerd. De beschrijvende statistieken van de onderzoeksgroep zijn weergegeven in Tabel 1. Er zijn 214 PM-ers meegenomen in het onderzoek. Er waren tussen de 1.00 en 5.75 PM-ers per locatie ($M = 1.75$; $SD = 0.77$). Daarnaast waren er tussen de 2.00 en 24.50 kinderen per locatie ($M = 10.13$; $SD = 4.68$). De PM-ers waren tussen de 20 en 67 jaar oud ($M = 36.30$; $SD = 12.15$). De gemiddelde werktijd per PM-er per week is tussen 3.00 en 40.00 uur ($M = 22.26$; $SD = 7.57$), en de gemiddelde ervaring van de PM-ers in de kinderopvang was 9.77 jaar ($SD = 7.63$). 72.4 procent van de PM-er heeft een vast contract. Het vaakst voorkomende opleidingsniveau van de PM-ers is MBO 3/4. De beroepskracht-kindratio ligt tussen de 1.50 en 12.63 kinderen per PM-er ($M = 6.01$; $SD = 2.03$).

Tabel 1

Gemiddelde Scores, Standaarddeviaties, Minimum, Maximum en Percentages van de Onderzoeksgroep

	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum	Percentage
Aantal PM-ers	1.75	0.77	1.00	5.75	
Aantal kinderen	10.13	4.68	2.00	24.50	
Leeftijd PM-ers	36.30	12.15	20.00	67.00	
Werktijd PM-er per week (uren)	22.26	7.57	3.00	40.00	
Ervaring PM-er (jaren)	9.77	7.63	0.00	31.00	
Vast contract					72.4
Opleidingsniveau					
VMBO Kader					8.5
MBO 1/2					0.9
MAVO					6.6
HAVO					1.4
MBO 3/4					60.6
VWO					0.9
HBO					20.7
WO					0.5
Beroepskracht- kindratio	6.01	2.03	1.50	12.63	

Noot. N = 155

Meetinstrumenten

Beroepskracht-kindratio

Om beroepskracht-kindratio te meten wordt gebruikt gemaakt van gegevens uit een vragenlijst ingevuld door PM-ers (Romijn et al., 2023). In de vragenlijst wordt gevraagd hoeveel kinderen en PM-ers er op het drukste moment van de dag zijn. De beroepskracht-kindratio wordt berekend door het aantal kinderen te delen door het aantal PM-ers. De vragenlijst bestaat uit meerdere schalen die verschillende constructen meten en de interne consistentie van de meeste schalen is goed tot uitstekend (Romijn et al., 2023).

Emotionele Ondersteuning

Voor emotionele ondersteuning van de PM-er wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de Classroom Assessment Scoring System (CLASS) (Pianta et al., 2008). Dit is een observatie-instrument dat ontwikkeld is om de kwaliteit van interacties binnen zowel voorschoolse instellingen als de onderbouw van de basisschool te beoordelen. De specifieke versie van de CLASS die voor dit onderzoek gebruikt wordt is de CLASS pre-K, bedoeld voor kleuterklassen. Binnen de CLASS worden twee bredere kwaliteitsdomeinen onderscheiden: emotionele kwaliteit en educatieve kwaliteit. In dit onderzoek wordt gefocust op de emotionele kwaliteit, ook wel emotionele ondersteuning.

Emotionele ondersteuning bevat vijf dimensies: positief klimaat, negatief klimaat, sensitiviteit, rekening houden met kindperspectief en gedragsregulering. Per dimensie zijn een aantal indicatoren waarop laag (gewenste gedrag komt niet/nauwelijks voor), midden (gewenste gedrag komt soms voor) of hoog (het gewenste gedrag komt vaak/consistent voor) wordt gescoord. Met deze scores wordt een score gegeven aan de dimensie: 1 of 2 (laag), 3, 4 of 5 (midden), 6 of 7 (hoog). De dimensie Negatief Klimaat is omgepoold. Door de scores van de vijf verschillende dimensies bij elkaar op te tellen en te delen door vijf, wordt een gemiddelde score verkregen voor emotionele ondersteuning. Deze score reikt van 1 tot 7 en

wordt meegenomen in de analyse. De interne consistentie voor de emotionele kwaliteit van de CLASS is hoog (Romijn et al., 2023). De betrouwbaarheid en validiteit van de CLASS worden ook bevestigd door ander onderzoek (Pakarinen et al., 2010). Omdat de CLASS pre-K bedoeld is voor kleuters, gaan de betrouwbaarheid en validatie niet over het gebruik van het instrument in de bso.

Betrokkenheid

Ten slotte wordt betrokkenheid van het kind gemeten met de inCLASS (Downer et al., 2008). Dit is een observatie-instrument waarbij video-opnames worden gemaakt die gecodeerd worden om de competentie van individuele kinderen te meten in hun interacties met volwassenen, leeftijdgenoten en taken of leeractiviteiten. Als criterium is gesteld dat een kind minimaal acht minuten in beeld moet zijn.

Voor het gebruik van de inCLASS in dit onderzoek zijn meerdere kinderen per video gecodeerd op vier domeinen: interacties met PM-ers, interacties met leeftijdgenoten, gedrag binnen de groep en speel-/werkhouding. Binnen het domein speel-/werkhouding is één van de dimensies ‘Betrokkenheid in spel/activiteiten’, die gebruikt kan worden voor het construct betrokkenheid. Bij deze dimensie zijn er twee indicatoren (Volgehouden Aandacht en Actieve Betrokkenheid) waarop Laag (1 of 2), Midden (3,4,5) of Hoog (6 of 7) wordt gescoord. De gemiddelde locatiescore van betrokkenheid wordt meegenomen in de analyse. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is goed (Slot & Bleses, 2018). Ook de validiteit wordt ondersteund door onderzoek (Slot et al., 2023). Wederom gaat deze validiteit over het gebruik van het instrument in kleutergroepen en niet in de bso. De interne consistentie van het domein speel/werkhouding is hoog voor de bso.

Procedure

Na deelnamebevestiging van locaties wordt gestart met de *informed consent* procedure, waarbij locaties actief toestemming geven. De contactpersonen delen deze

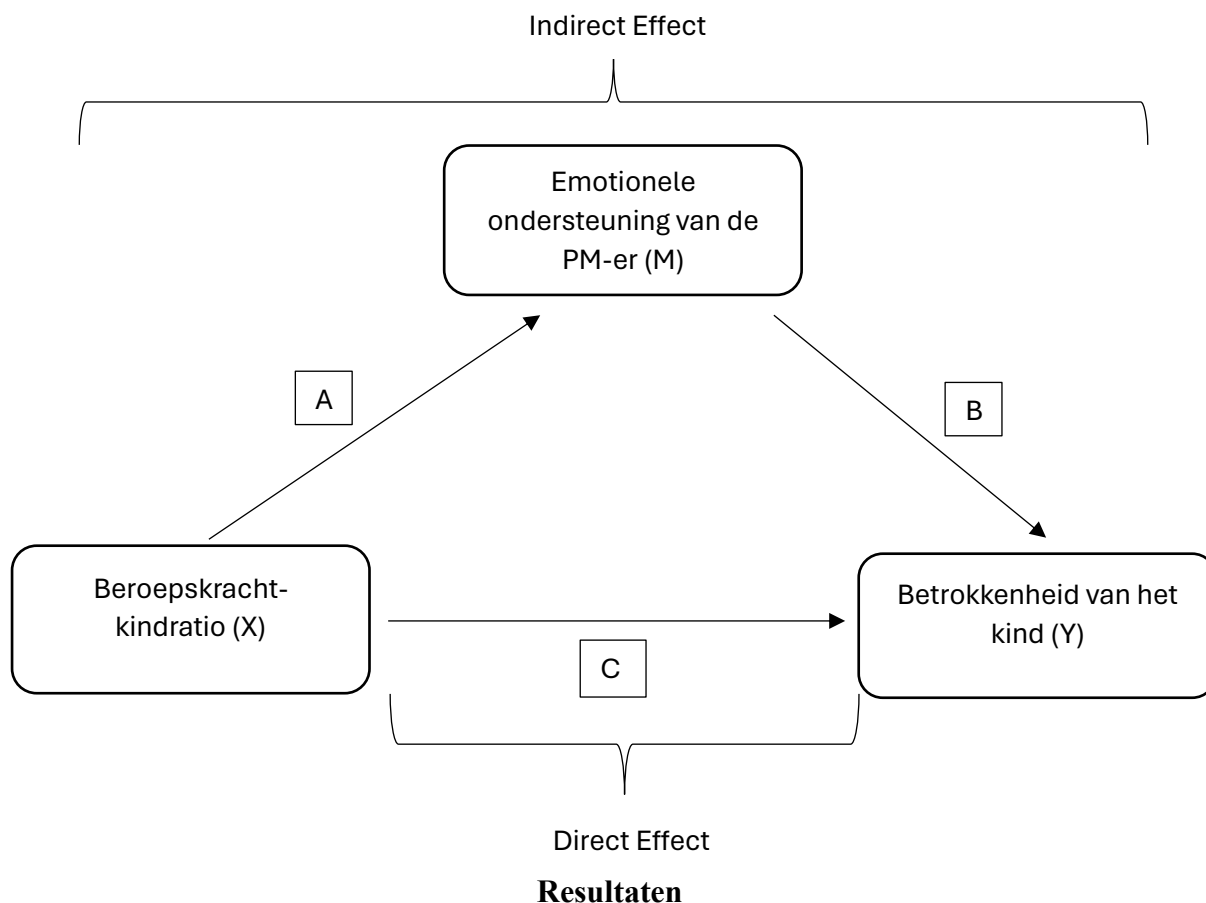
toestemmingsformulieren met de PM-ers en ouders van de kinderen. De LKK maakt gebruik van zowel observatie-instrumenten als vragenlijsten. Het observeren wordt gedaan door getrainde observatoren die een pedagogische achtergrond hebben en in het bezit zijn van een VOG. De observatoren komen op een afgesproken dag en tijd en observeren de normale gang van zaken, waarbij ze zo veel mogelijk op de achtergrond blijven. Er vinden vier observatiesessies van twintig minuten plaats. Tijdens het observeren maken de observatoren aantekeningen op papier (Slot et al., 2018). Op basis van hun aantekeningen geven de observatoren na afloop van de observatiesessie elke dimensie een score. Tijdens een tweede bezoek wordt er gefilmd op de locatie, waarbij de interacties tussen de PM-er(s) en de kinderen zoveel mogelijk in beeld wordt gebracht tijdens zowel verschoon-, spel-, eet-, en transitie momenten. Filmmateriaal wordt gecodeerd door getrainde en gecertificeerde observatoren. De resultaten van het onderzoek worden anoniem verwerkt, maar deelnemende locaties krijgen een korte terugkoppeling van het resultaat van hun locatie.

Data analyse

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is een mediatie-analyse nodig. Dit kan gedaan worden door middel van Hayes *PROCESS model number 4* in SPSS (Field, 2013, p. 413; IBM SPSS Statistics, versie 28). Zie Figuur 1 voor een schematische weergave van het model. De afhankelijke variabele (Y) is betrokkenheid van het kind, wat meegenomen wordt als groepsmaat (gemiddelde betrokkenheid per bso). De onafhankelijke variabele is beroepskracht-kindratio (X). De mediator is emotionele ondersteuning door de PM-er (M). De variabelen worden gestandaardiseerd voordat ze in de analyse worden meegenomen. Alle variabelen die niet werden gebruikt zijn verwijderd. Vervolgens zijn de verschillende datasets samengevoegd met behulp van de variabele MergeID. Daarna is de variabele betrokkenheid geaggregeerd, zodat deze variabele op locatieniveau werd weergegeven.

Er was sprake van één score per instrument per bso locatie. Van de drie variabelen die meegenomen werden in de analyse zijn Z -scores gemaakt. Voor multivariate uitschieters is als vuistregel aangehouden dat de Mahalanobis distances lager moesten zijn dan 16. Voor univariate uitschieters is de vuistregel aangehouden dat de Z -scores niet groter dan 3.3 of kleiner dan -3.3 mochten zijn. Voor de assumptie afwezigheid van multicollineariteit is als vuistregel aangehouden dat de VIF waardes kleiner dan 10 en de Tolerance waardes groter dan .2 moesten zijn.

De output van de mediatieanalyse bevat een ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënt B , een gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt $Beta$ en een R^2 . De vuistregels voor de interpretatie van de $Beta$ zijn: 0.2 is een klein effect, 0.5 is medium en 0.8 of hoger is groot (Cohen, 1988). Het alfaniveau dat gebruikt wordt voor de analyse is .05. Er is sprake van gedeeltelijke mediatie wanneer zowel het directe verband tussen X en Y als het indirecte verband tussen X en Y via M significant is (zie Figuur 1). Bij een R^2 van 0 verklaart het model de variantie in Y niet, bij een R^2 tussen de 0 en de 1 verklaart het model de variantie gedeeltelijk en bij een R^2 van 1 verklaart het model de variantie volledig (Field, 2013, p. 276).

Figuur 1*Schematische Weergave van het Mediatie-model***Beschrijvende statistieken**

Er is gekozen om alleen locaties mee te nemen die voor elke variabele een waarde hadden. De zestien locaties met missende waarden zijn verwijderd. Daarom waren er geen missende waarden in de resterende steekproef met 139 locaties. Aan de assumpties afwezigheid van multicollineariteit, normaal verdeelde residuen en homoscedasticiteit is voldaan. Eén uitschieter is verwijderd uit de dataset. Er zijn geen duidelijke lineaire verbanden gevonden en het kwadrateren van de variabelen zorgde er niet voor dat toch aan deze assumptie kon worden voldaan, dus deze assumptie is geschonden. De mediatie-analyse wordt toch uitgevoerd, maar de resultaten moeten voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Tabel 2 geeft een overzicht van de beschrijvende statistieken van de variabelen in de steekproef. Hierin zijn opnieuw alleen de locaties meegenomen die waarden hadden op alle kernvariabelen.

Tabel 2

Beschrijvende Statistieken van de meegenomen Variabelen

	<i>N</i>	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum
Beroepskracht-kindratio	139	6.03	2.05	1.50	12.63
Emotionele ondersteuning	139	5.80	0.52	4.30	6.80
Betrokkenheid	139	5.12	0.62	3.50	6.67

Correlaties

Tabel 3 geeft de correlaties tussen de variabelen weer. Er was sprake van een significant zwak negatief verband tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid, $r = -.17$, $p = .04$. Dit betekent dat een grotere beroepskracht-kindratio geassocieerd is met een lagere betrokkenheid. De correlatie tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning was niet significant, zeer zwak en positief, $r = .07$, $p = .42$. Ten slotte was er een (net) niet significant, zwak positief verband tussen emotionele ondersteuning en betrokkenheid, $r = .16$, $p = .06$. Aangezien niet alle correlaties significant waren zou de mediatie-analyse niet hoeven worden uitgevoerd. Echter, omdat er sprake is van een Masterthesis, wordt de analyse toch uitgevoerd.

Tabel 3*Correlaties tussen alle meegenomen Variabelen*

Variabelen	1	2	3
1. Beroepskracht-kindratio	-		
2. Emotionele ondersteuning	.07	-	
3. Betrokkenheid	-.17*	.16	-

Noot. * $p < .05$.

Mediatie-analyse

De resultaten van de mediatie-analyse zijn weergegeven in Tabel 4, Figuur 2 en Figuur 3. Ten eerste is er een klein, significant negatief effect gevonden van beroepskracht-kindratio op betrokkenheid, met aanwezigheid van de mediator (c'). Verder was het effect van beroepskracht-kindratio op emotionele ondersteuning (a) klein en niet significant (Cohen, 1988). Het positieve effect van emotionele ondersteuning op betrokkenheid (b) was klein maar significant. Er is geen indirect effect gevonden van beroepskracht-kindratio op betrokkenheid, via de emotionele ondersteuning (ab). Ten slotte was het totale effect van beroepskracht-kindratio op betrokkenheid klein, significant en negatief (zie effect c in Tabel 4 en Figuur 3). Het effect van beroepskracht-kindratio op de betrokkenheid was iets groter wanneer de mediator emotionele ondersteuning aanwezig was (c'), dan wanneer de mediator afwezig was (c). Op basis van deze resultaten kan gesuggereerd worden dat er geen sprake was van mediatie van emotionele ondersteuning op het verband tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid, maar dat er wel een significant negatief direct verband is gevonden tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid. Dit houdt in dat hoe hoger de beroepskracht-kindratio is, hoe lager de betrokkenheid van de kinderen is.

Het mediatiemodel verklaart in totaal 5.9% van de variantie in betrokkenheid van het kind ($R^2 = .059$). Dit betekent dat bijna zes procent van de variatie in de betrokkenheid van kinderen te wijden kan zijn aan verschillen in de beroepskracht-kindratio en de emotionele ondersteuning van de PM-er.

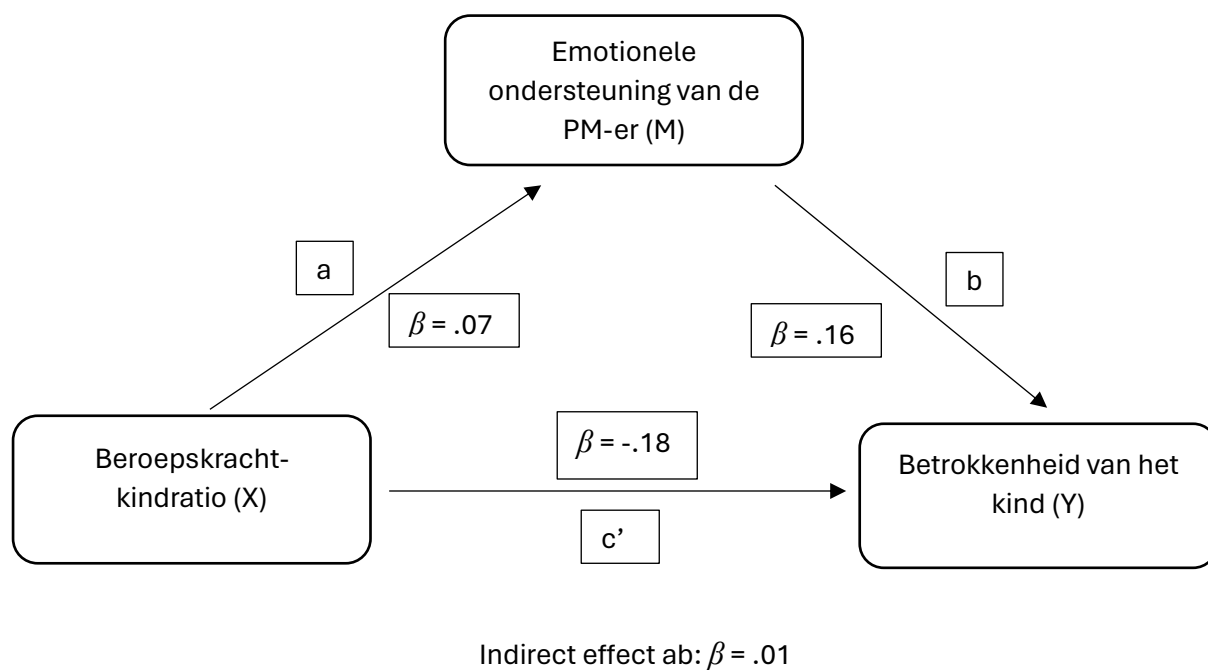
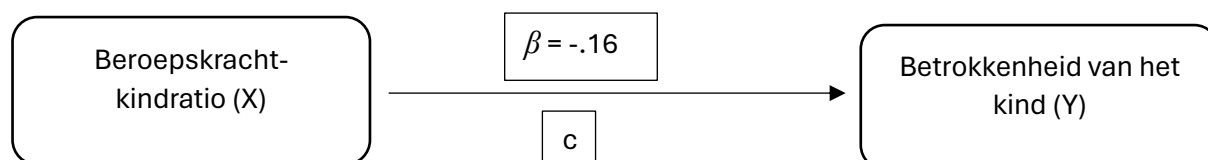
Tabel 4

Resultaten Mediatie-analyse

Effect	β	p	LLCI	ULCI
a: Beroepskracht-kindratio → Emotionele ondersteuning	0.07	.42		
b: Emotionele ondersteuning → Betrokkenheid	0.16	.04*		
ab (indirecte effect): Beroepskracht-kindratio → Emotionele ondersteuning → Betrokkenheid	0.01		-0.02	0.05
c' (directe effect): Beroepskracht-kindratio → Betrokkenheid	-0.18	.03*		
c (totale effect): Beroepskracht-kindratio → Betrokkenheid	-0.16	.04*		

Noot. CI = *Confidence interval* (betrouwbaarheidsinterval), LL = *Lower Limit* (ondergrens), UL = *Upper Limit* (bovengrens).

* $p < .05$.

Figuur 2*Resultaten Mediatie model***Figuur 3***Totaal Effect***Discussie**

Het doel van huidig onderzoek was om de mediërende rol van emotionele ondersteuning te onderzoeken in de relatie tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid van kinderen in Nederlandse bso's. De onderzoeksvraag was: 'Wat is het verband tussen beroepskracht-kindratio op de bso en de betrokkenheid van het kind (4-12 jaar), en wordt dit verband gemedieerd door de emotionele ondersteuning van de pedagogisch medewerker?'. Het is van belang onderzoek te doen naar deze constructen, omdat meer betrokkenheid van

kinderen bijvoorbeeld geassocieerd is met positieve academische uitkomsten (Fredricks et al., 2004). Verder is het van belang om te weten wat het verband is tussen een hogere of lager BKR en de emotionele ondersteuning, wat een onderdeel is van de proceskwaliteit van de bso. Een bso met hoge kwaliteit draagt namelijk positief bij aan de ontwikkeling van kinderen (Vandell et al., 2005). Deze mediatie is niet eerder onderzocht in de context van de Nederlandse bso. Inzichten uit dit onderzoek kunnen van belang zijn voor bijvoorbeeld beleidmakers, onderwijsontwerpers, leidinggevenden in de bso, en (toekomstige) PM-ers. Verwacht werd dat er een negatieve relatie zou zijn tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid en dat deze relatie deels gemedieerd zou worden door emotionele ondersteuning. Hierbij werd een negatief verband verwacht tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning, en een positief verband tussen emotionele ondersteuning en betrokkenheid.

Uit de resultaten blijkt allereerst dat het directe verband tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid significant, klein en negatief is. Dit komt overeen met de verwachting die voortkwam uit eerder onderzoek, dat er inderdaad een negatief verband is tussen BKR en betrokkenheid (Finn et al., 2003). In huidig onderzoek is echter geen relatie gevonden tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning. Dit komt niet overeen met eerdere literatuur waarin naar voren kwam dat er een negatief verband lijkt te zijn tussen BKR en de proceskwaliteit, bestaande uit educatieve en emotionele ondersteuning (Huntsman, 2008). Een mogelijke verklaring voor het feit dat er geen verband is gevonden, is dat er ondanks een kleinere BKR, geen sprake hoeft te zijn van een kleinere totale groep kinderen op een bso locatie. Aangezien er altijd minimaal twee PM-ers op één locatie werken, kan de BKR lager zijn, maar de totale groep kinderen op de locatie waar de PM-ers mee communiceren nog steeds aanzienlijk zijn. Wanneer het totaal aantal kinderen op een locatie groter is, is het voor medewerkers mogelijk moeilijk om positieve relaties op te bouwen en te onderhouden met elk

individueel kind (Bowne, 2017). Hierdoor kunnen PM-ers mogelijk minder emotionele ondersteuning bieden. Uit ander onderzoek blijkt daarnaast dat kleinere klassen er toe leiden dat kinderen meer individuele aandacht krijgen van medewerkers en dat de interacties actiever zijn (Blatchford et al., 2011). Een kleinere beroepskracht-kindratio zorgt niet per definitie voor minder kinderen waar de PM-ers mee omgaan, waardoor de PM-ers niet per definitie meer emotionele ondersteuning kunnen bieden. Vervolgonderzoek kan zich daarom mogelijk richten op groeps grootte in plaats van op BKR. Daarnaast is het mogelijk dat het verband niet is gevonden, omdat een lagere of hogere beroepskracht-kindratio niet op alle kinderen eenzelfde effect heeft, omdat sommige kinderen meer dan anderen worden beïnvloed door omgevingsfactoren (Belsky & Pluess, 2009).

Aangezien er in huidig onderzoek geen relatie is gevonden tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning, is er ook geen gedeeltelijke mediatie gevonden van emotionele ondersteuning op het verband tussen BKR en betrokkenheid. Er is wel een klein positief verband gevonden tussen emotionele ondersteuning en betrokkenheid, wat overeenkomt met eerdere literatuur (Slot et al., 2021).

In totaal werd bijna zes procent van de variantie in betrokkenheid verklaard door verschillen in BKR en emotionele ondersteuning. Dit betekent dat een groot deel van de variantie in betrokkenheid wordt veroorzaakt door één of meerdere andere factoren. Mogelijke andere factoren zijn de leeftijd van de PM-er en de groepsamenstelling van de bso, waarbij bijvoorbeeld gekeken kan worden naar de verdeling jongens/meisjes of naar het aantal kinderen dat extra zorg nodig heeft (Romijn et al., 2023).

Beperkingen en toekomstig onderzoek

Huidig onderzoek heeft een aantal beperkingen. Ten eerste is niet voldaan aan alle assumpties voor een mediatie-analyse. Er zijn geen lineaire verbanden gevonden tussen de afhankelijke variabele en onafhankelijke variabelen. Hierdoor geven de resultaten van de

mediatie-analyse mogelijk geen goed beeld van de daadwerkelijke verbanden tussen de variabelen en moeten de conclusies met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Een verdere beperking is dat de CLASS pre-K, bedoeld is voor kleuterklassen (Pianta et al., 2008). Het instrument is niet ontwikkeld en onderzocht voor de bso. Voor toekomstig onderzoek is het daarom van belang dat onderzocht wordt of de CLASS pre-K ook betrouwbaar en valide is voor de bso. Indien dit niet het geval is, dient het meetinstrument verder ontwikkeld te worden. Hetzelfde geldt voor de inCLASS (Downer et al., 2008).

Verder werden PM-ers tijdens het gebruik van de meetinstrumenten geobserveerd of gefilmd. De aanwezigheid van een observator en/of camera kan van invloed zijn geweest op het gedrag van degenen die geobserveerd werden, in dit geval PM-ers en kinderen (Goodwin et al., 2017). Hierdoor geven de resultaten mogelijk geen volledig representatief beeld van de mate van emotionele ondersteuning en betrokkenheid in de Nederlandse bso is. Echter, de observatoren bleven tijdens het observeren zoveel mogelijk op de achtergrond en op afstand. Ten slotte was er een vrij lage respons rate (37 en 39%). Hierdoor kan de aanwezigheid van non-response bias niet worden uitgesloten, waardoor de mogelijkheid tot generaliseren beperkt is.

Ondanks deze beperkingen geeft dit onderzoek nieuwe inzichten over factoren die van invloed zijn op de betrokkenheid van kinderen in de Nederlandse bso en geeft het aanknopingspunten voor nieuw onderzoek. Toekomstig onderzoek kan zich richten op de invloed van kleinere groepen op een bso op de betrokkenheid van de kinderen, via emotionele ondersteuning. Ook zou toekomstig onderzoek zich kunnen richten op de invloed van andere factoren, zoals groepssamenstelling, op de betrokkenheid van kinderen, via de emotionele ondersteuning. Verder kan toekomstig onderzoek zich richten op een ander onderdeel van de proceskwaliteit. Zo kan het verband tussen beroepskracht-kindratio en betrokkenheid, met als

mediator educatieve ondersteuning, worden onderzocht. In dit alles is het van belang dat het onderzoek wordt uitgevoerd in Nederlandse bso's.

Implicaties en conclusie

Op basis van onze bevindingen lijkt een lagere beroepskracht-kindratio via emotionele ondersteuning niet te zorgen voor een hogere mate van betrokkenheid. Wel lijken zowel een lagere BKR als meer emotionele ondersteuning, onafhankelijk van elkaar, te zorgen voor meer betrokkenheid. Aangezien meer betrokkenheid van kinderen geassocieerd is met positieve academische uitkomsten (Fredricks et al., 2004), is het voor de praktijk van belang dat er gestreefd wordt naar een lagere BKR. Bovendien kan een lagere BKR zorgen voor interacties van hogere kwaliteit tussen PM-ers en kinderen (Bowne et al, 2017). Verder is het van belang dat gestreefd wordt naar meer emotionele ondersteuning door PM-ers in de buitenschoolse opvang. PM-ers moeten ondersteund worden in het bieden van meer emotionele ondersteuning, door het aanbieden van trainingen aan zowel PM-ers als leidinggevend, en door coaching op de werkvloer.

Concluderend onderzocht deze studie de mediërende rol van emotionele ondersteuning van de PM-er op het verband tussen de beroepskracht-kindratio en de betrokkenheid van kinderen van de bso. Zoals hierboven besproken is er geen verband gevonden tussen beroepskracht-kindratio en emotionele ondersteuning en is er daarom geen sprake van (gedeeltelijke) mediatie. Meer onderzoek naar mogelijk andere factoren is nodig, zodat in kaart wordt gebracht hoe de kwaliteit van de bso en de betrokkenheid van kinderen in de Nederlandse bso verhoogd kan worden.

Referenties

- Belsky, J., & Pluess, M. (2009). Beyond diathesis stress: Differential susceptibility to environmental influences. *Psychological Bulletin*, *135*(6), 885–908.
<https://doi.org/10.1037/a0017376>
- Blatchford, P., Bassett, P., & Brown, P. (2011). Examining the effect of class size on classroom engagement and teacher–pupil interaction: Differences in relation to pupil prior attainment and primary vs. secondary schools. *Learning And Instruction*, *21*(6), 715–730. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2011.04.001>
- Bowne, J. B., Magnuson, K., Schindler, H. S., Duncan, G. J., & Yoshikawa, H. (2017). A meta-analysis of class sizes and ratios in early childhood education programs: Are thresholds of quality associated with greater impacts on cognitive, achievement, and socioemotional outcomes? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, *39*(3), 407–428. <https://doi.org/10.3102/0162373716689489>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2de editie). Erlbaum.
- Downer, J. T., Booren, L. M., Hamre, B. K., Pianta, R. C., & Williford, A. P. (2008). *The Individualized Classroom Assessment Scoring System (inCLASS). Pre-K Coding Manual*. Center for Advanced Study of Teaching and Learning.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics* (4de editie). SAGE.
- Finn, J. D., Pannozzo, G. M., & Achilles, C. M. (2003). The “Why’s” of class size: student behavior in small classes. *Review of Educational Research*, *73*(3), 321–368.
<https://doi.org/10.3102/00346543073003321>
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, *74*(1), 59–109.
<https://doi.org/10.3102/00346543074001059>

- Furrer, C., & Skinner, E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal Of Educational Psychology*, 95(1), 148–162. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.1.148>
- Goodwin, M. A., Stange, K. C., Zyzanski, S. J., Crabtree, B. F., Borawski, E. A., & Flocke, S. A. (2017). The Hawthorne effect in direct observation research with physicians and patients. *Journal Of Evaluation in Clinical Practice*, 23(6), 1322–1328. <https://doi.org/10.1111/jep.12781>
- Huntsman, L. (2008). *Determinants of quality in child care: A review of the research evidence*. Centre for Parenting & Research, Service System Development Division, NSW Department of Community Services. Geraadpleegd op 10 november 2023, van http://www.community.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0020/321617/research_qualitychildcare.pdf
- Laaziz, Y., Chemsî, G., & Radid, M. (2023). The effect of group size on cognitive and behavioural students' engagement. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (ijet)*, 18(15), 133–147. <https://doi.org/10.3991/ijet.v18i15.40665>
- Laevers, F., Declercq, B., & Jackaman, S. (2019, 9 januari). *Leuvense Betrokkenheidsschaal (LBS)*. CEGO Onderzoek & Ontwikkeling. Geraadpleegd op 11 januari 2024, van <https://expertisecentrum.cego.be/instrumenten-en-designs/leuvense-betrokkenheidsschaal-lbs/>
- Layzer, J., & Goodson, B. (2006). The 'quality' of early care and education settings: Definitional and measurement issue. *Evaluation Review*, 18(5), 556-576. <http://dx.doi.org/10.1177/0193841X06291524>.
- Mahoney, J. L., Parente, M. E., & Lord, H. (2007). After-School program engagement: links to child competence and program quality and content. *Elementary School Journal*, 107(4), 385–404. <https://doi.org/10.1086/516670>

- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2022, 22 december). *Overzicht maatregelen Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK) 2019 en 2025*. Rijksoverheid. Geraadpleegd op 10 november 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/10/14/overzicht-maatregelen-ikk-2019-en-2025>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.-a). *Cijfers over buitenschoolse opvang (BSO)*. NJi. Geraadpleegd op 18 oktober 2023, van <https://www.nji.nl/cijfers/buitenschoolse-opvang-bso>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.-b). *Werken aan kwaliteit van kinderopvang*. NJi. Geraadpleegd op 10 november 2023, van <https://www.nji.nl/kinderopvang/werken-aan-kwaliteit#proceskwaliteit>
- Pakarinen, E., Lerkkanen, M., Poikkeus, A., Kiuru, N., Siekkinen, M., Rasku-Puttonen, H., & Nurmi, J. (2010). A validation of the Classroom Assessment Scoring System in Finnish kindergartens. *Early Education And Development, 21*(1), 95–124. <https://doi.org/10.1080/10409280902858764>
- Perlman, M., Fletcher, B., Falenchuk, O., Brunsek, A., McMullen, E., & Shah, P. S. (2017). Child-staff ratios in early childhood education and care settings and child outcomes: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One, 12*(1), Artikel e0170256. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0170256>
- Pianta, R. C., La Paro, K. M., Payne, C., Cox, M. J., & Bradley, R. (2002). The Relation of Kindergarten Classroom Environment to Teacher, Family, and School Characteristics and Child Outcomes. *The Elementary School Journal, 102*(3), 225–238. <https://doi.org/10.1086/499701>
- Pianta, R. C., La Paro, K. M., & Hamre, B. K. (2008). Classroom Assessment Scoring System (CLASS). Manual K-3. *Education Review*. <https://doi.org/10.14507/er.v0.984>

- Romijn, B., Slot, P., Jepma, I., Muller, P., Bredeveld, M., & Leseman, P. (2023). Kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang. De kinderopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang in beeld. Gecombineerde metingen 2017-2022. In *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang*. Geraadpleegd op 10 november 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/07/10/kwaliteit-van-de-nederlandse-kinderopvang>
- Slot, P., & Bleses, D. (2018). Individual children's interactions with teachers, peers, and tasks: The applicability of the InCLASS Pre-K in Danish preschools. *Learning and Individual Differences*, *61*, 68–76. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.11.003>
- Slot, P., Jepma, I., Muller, P., Romijn, B., Bekkering, C., & Leseman, P. (2019). Ontwikkelingen in de kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang: Gecombineerde metingen 2017-2019. In *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang*. Geraadpleegd op 30 november 2023, van <https://www.monitorlkk.nl/C56-Kwaliteitsmonitor.html>
- Slot, P., Jepma, I., Muller, P., Romijn, B., & Leseman, P. (2018). Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang: Gecombineerde metingen 2017-2018. In *Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang*. Geraadpleegd op 20 oktober 2023, van https://www.researchgate.net/publication/332344991_Kwaliteit_van_de_Nederlandse_kinderdagopvang_peuteropvang_buitenschoolse_opvang_en_gastouderopvang_Gecombineerde_metingen_2017_en_2018
- Slot, P., Romijn, B., Jepma, I., Muller, P., & Leseman, P. (2021). Het meten van kwaliteit in de kinderopvang: Nadere verkenning van kwaliteitsinstrumenten op basis van de gecombineerde gegevens metingen 2017-2019. In *Landelijke Kwaliteitsmonitor*

Kinderopvang. Geraadpleegd op 19 oktober 2023, van

<https://monitorlkk.nl/Buitenschoolse-opvang>

Slot, P., Willemsen, M. M., Bleses, D., & Downer, J. T. (2023). Individual toddlers' interactions with teachers, peers, and the classroom environment in Danish and Dutch childcare: First validation of the InCLASS Toddler. *Learning and Individual Differences, 107*. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102347>

Vandell, D. L., Reisner, E. R., Brown, B. B., Dadisman, K., Pierce, K. M., Lee, D., &

Pechman, E. M. (2005). *The study of promising after-school programs: Examination of intermediate outcomes in year 2*. Report to the Charles Stewart Mott Foundation.

Geraadpleegd op 10 november 2023, van

https://www.researchgate.net/publication/242181148_The_Study_of_Promising_After-School_Programs_Examination_of_Intermediate_Outcomes_in_Year_2